

SÖZCÜKTE ANLAM - I

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini anlatmak için kullandıkları sözlü veya yazılı bir iletişim aracıdır. **Sözcük** ise dilin anlam taşıyan en küçük birimdir.

Sözcükler tek başlarına belli bir anlamı karşılar fakat zamanla anlam değişmesine uğrayarak kullanıldıkları cümleye göre yeni anlamlar kazanabilir. Bu durumda bir sözcüğün hangi anlamı karşıladığı kullanıldığı ancak cümle ile birlikte düşünüldüğünde doğru tespit edilebilir.

DİFnot

Bir sözcüğün cümleye hangi anlamı kattığını ve aynı kelimenin başka cümlelerdeki kullanım farklarını doğru tespit edebilmek için o sözcüğün yerine ona yakın olabilecek farklı bir sözcük koyularak cümle yeniden okunmalıdır.

- Dağ, taş deme; gün batmadan ilerle.
(güneş)
- Bir gün aslına dönecek bu ten.
(zaman)

Aşağıda "ortaya koymak" fiilinin cümleye kattığı farklı anlamları inceleyelim:

- Görüşlerini edebiyata kaçmayan bir açık yüreklilikle ortaya koydu.
(açıklamak)
- Yazar, yıllardır edindiği birikimlerle özgün bir eser ortaya koyabilmişti.
(oluşturmak, yapmak)
- Batılı bir devletin ilk kadın başbakanı olması kadar ortaya koyduğu radikal politikalar sonucunda, Margaret Thatcher, 1980'lerde herkesten büyük ilgi görmüştür.

Örnek-1

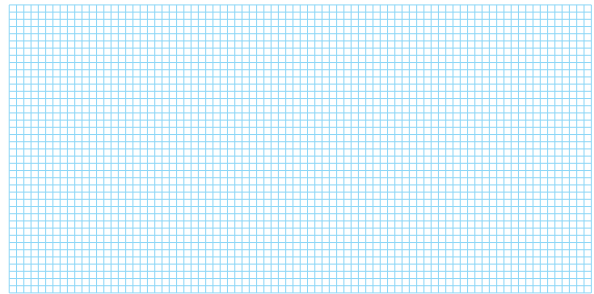

Yeşil tasarım (zihinde canlandırılan biçim), insan ve çevre üzerindeki zararlı etkileri en aza indirmeyi hedefleyen bir yaklaşımdır. Öncelikle binanın yapımından yıkımına kadar olan zamanı kapsayacak (sınırları içine alacak) şekilde korunmasını hedefleyen genelgeçer (hemen herkesçe benimsenen) kurallar koymak gerekiyor. Enerji kaynaklarını üst seviyede değerlendirmeye (denetlemeye) olanak sağlayan uygulamalar; doğal, geri dönüşümlü (yeniden değerlendirilebilir nitelikte) ve zararlı olmayan malzeme kullanımıdır.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyusmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
(2019-AYT)

Çözüm-1

Örnek-2

Yüksel Pazarkaya, ülkemizde eşine az rastlanan (ender
I

görülen) bir titizlikle, Rainer Maria Rilke'nin tüm şiirlerini toplam on iki kitap hâlinde dilimize kazandırdı. Bu külliyyat (toplu eserler), Rilke'nin yazın çalışmalarını içe-
II

ren Kâmuran Şipal çevirileriyle birlikte değerlendirildi-
III

ğinde (aynı kitapta toplandığında) önemli bir kazanım niteliğinde. Çeviri eylemi, çoğu kez (genellikle), farklı
IV

kültürler arasında köprü kurmakla (bağ oluşturmakla)
V

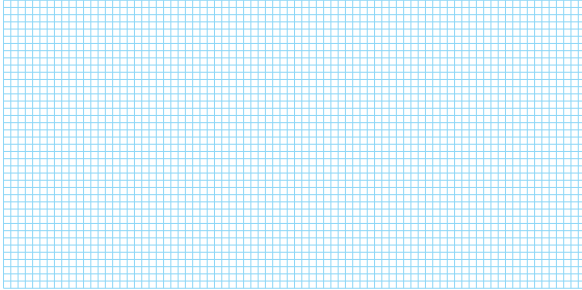
kalmıyor, yeni imgesel yorumların kapısını da aralayabiliyor.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyusmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(2018-TYT)

Çözüm-2

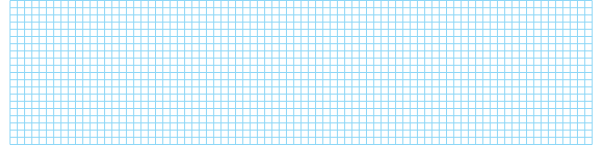
Örnek-3

Aşağıdakilerin hangisinde “çökmek” sözcüğü “üzerinde bulunduğu yere yıkılmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Toprak çökünce yol çalışması beklenenden uzun sürdü.
B) Suyun başına çöküp ellerini, yüzünü yıkamaya koyuldu.
C) Konuşmaların civıltısıyla dolu salona şimdi bir acayip sessizlik çöktü.
D) Tedbirsiz yapılan kazı esnasında çöken bina herkesi korkuttu.
E) İradesiz bir adamsanız az zamanda çökmeniz pek mümkündür.

Çözüm-3

SÖZCÜKTE ÇOK ANLAMLILIK

Bir sözcüğe kullanıldığı cümleye göre yeni anlamlar yüklenebilmesine **çok anlamlılık** denir.

Unutulmamalıdır ki bir sözcük, yeni anlamlar kazanırken ilk anlamı ile hayalî veya gerçek bir anlam ilişkisini korur. Aksi takdirde ortaya çok anlamlılık değil eş seslilik (sesteşlik) çıkar.

- Okulun çevresi (etrafı) irili ufaklı binalarla doluydu.
- İş hayatındaki çevresi (tanıdıkları) onu başarıya taşıdı.

Yukarıdaki cümlelerdeki “çevre” kelimesi sesteşlik değil çok anlamlılık özelliği gösterir. Çünkü aralarında belli bir anlam ilişkisi vardır.

- Bu çay (akarsu) ağır akar, yorgun mu bilmem.
- Bir kahve köşesine çekilip sıcak bir çay (içecek) içti.

Bu iki cümlede ise “çay” sözcüklerinin sadece yazılış ve okunuşları benzemekte olup herhangi bir anlam ilişkileri yoktur, sözcükler bu yüzden çok anlamlılık değil sesteşlik özelliği gösterir. Sesteşlik çok anlamlılığa girmez. Çünkü aynı kelimedenden değil farklı kelimelerden gelmektedir.

Örnek-4

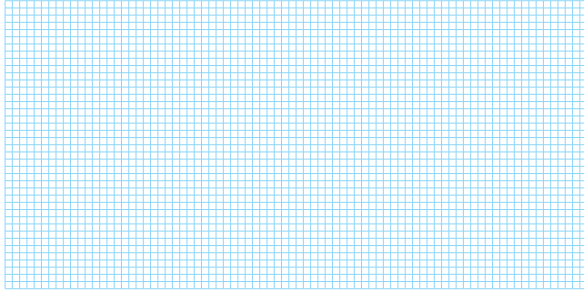

- Mistik şairlerde Necip Fazıl'ın etkisi açıktır.
- Ömer Seyfettin hikâyelerini açık bir dille yazmıştır.
- Bütün açık dükkânlar, lambalarını yakmaya başladı.
- Bir serçe, açık pencereden içeri girdi ve aynaya çarptı.
- Anayasa'ya göre mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde "açık" sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Çözüm-4

DiFnot

Çok anlamlılık özelliği her sözcükte bulunmaz.

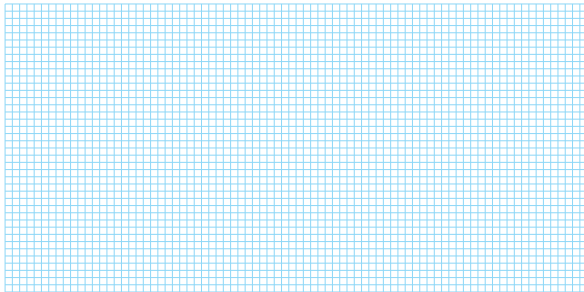
Örnek-5

Aşağıdakilerden hangisi çok anlamlılık özelliği taşımayan bir sözcüktür?

- A) Göz B) Ayak C) Kırnak
D) Ahlak E) Pişmek

Çözüm-5

Bir sözcüğün çok anlamlılık kazanmasında anlam genişlemesi veya daralması yoluyla o sözcüğün mecaz, yan, terim, soyut, somut, argo gibi anlamalarda kullanılması etkilidir. Şimdi bu anlam değişimlerini görelim.

Temel Anlam (Gerçek Anlam)

Bir sözcüğün akla ilk gelen anlamıdır. "Buna sözlük anlamı" da denir.

- Geniş bir daire tutup ailesini yanına aldı.
- Çok kitap okuduğum için gözlerim kanlanmıştı.
- Boş kovayı kuyuya daldırıp su çekti.
- Maçta sakatlanan futbolcunun ayağı aksıyor.
- İnce bir örtü örtmüştü üzerine.
- Ağzının içinde çıkan yara ona acı veriyordu.
- Eski köprü yıkılıp yerine yenisi yapılacaktır.

(Altı çizili sözcükleri yan, mecaz ve terim anlam maddelerindeki örneklerle karşılaştırınız.)

Yan Anlam

Bir sözcüğün temel anlamla yakından ilgili olarak veya benzerlik ilgisi kurarak kazandığı diğer anlamlardır.

- Devlet dairesindeki işini bırakıp ticarete atıldı.
- Asıl felaket bu pınarın gözlerine taş tıkmak olur.
- Bu sabah boşum, birlikte çalışabiliriz.
- Bu yemek ince bulgur ve et kullanılarak yapılır.
- Yol ağzında minibüsten inip evine doğru yürüdü.

Bir varlık, başka bir varlığa şekilce benzetilerek aynı sözcükle karşılanıyorsa buna **yakıştırımaca** denir. Bu durumlarda sözcük yan anlamda kullanılmış kabul edilir.

- Dağın eteklerine kurulmuş bir köyde yaşıyorlar. (İlk anlamı giysi olan etek ile dağın alt bölümü arasında benzerlik ilişkisi kurulmuştur.)

- Bir diş sarımsak koyarsan yemek lezzetlenir. (Vücudun bir parçası olan diş ile sarımsağın taneleri arasında benzerlik ilişkisi kurulmuştur.)

- Uçurtmanın kuyruğu ağacın dallarına takıldı. (Hayvanların bir organı olan kuyruk ile uçurtmanın parçası arasında benzerlik ilişkisi kurulmuştur.)

Mecaz Anlam (Değişmece)

Sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşarak kazandığı anlamdır. Gerçek anlamla hayalî bir ilgisi vardır.

- Bu konu, duygularımıza göre değil mantık dairesi içinde ele alınmalıdır.
- Başarılarıyla bu yıl da göz dolduruyordu.
- Arkadaşımın sözlerine işte böyle boş yakalandım.
- Müdür gelmediğinde şirkette işler aksıyordu.
- Her şey ince hesaplarla hazırlanmıştı.
- Bize ağız yapmayı bırakıp doğruyu söylemelisin.
- Eleştirmen eser ile okur arasında bir köprü olmalıdır.

Bir sözcük tek başına mecaz anlam kazanamaz ancak bir cümlede veya kelime grubu içerisinde kazanabilir.

Bir sözcüğün mecaz anlam kazanabilmesi için soyutlaşması gerekir.

Örnek-6

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi gerçek (temel) anlamında kullanılmıştır?

- A) Ayağında burnu aşınmış eski bir kundura vardı.
- B) Dikiş makinesinin kolunu koparacakmış gibi çeviriyordu.
- C) Çok uzaklardan atıldığı belli olan iki el silah sesi duyuldu.
- D) İri, hantal gövdesini zorlukla sürüklüyor gibiydi.
- E) Ninem; yorganımıza kırmızı çiçekli, basma bir yüz geçirdi.

Çözüm-6

Örnek-7

Batı'dan esen endüstri rüzgârı; askerî, siyasi, ekonomik

unsurları hallaç pamuğu gibi altüst ederken paralelinde akademik bir disiplin olarak servis edilen oryantalizm de kültürel ve tarihî renklerin nasipsiz kalmasına solup git-

IV
V

mesine yol açmış olmaktan rahatsız.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi gerçek anlamının dışında kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm-7

Örnek-8

L. Frank Baum, bu dünyadan geçerken öyle derin

izler bıraktı ki yaşamının değeri milyonlarca kez

kanıtlamış oldu. Bu ölümsüz yazarın eli değdiği anda

IV

çocuk edebiyatı yeşermeye başladı.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinde mecazlı bir söyleyiş yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(2013-YGS)

Çözüm-8

Terim Anlam

Belli bir bilim, sanat, spor, meslek veya uzmanlık alanına özgü kelimelerdir.

Meridyen, izohips, ekvator, eksen (Coğrafya)

Mısra, uyak, aliterasyon, beyit (Edebiyat)

Vektör, kuvvet, basınç, atom (Fizik)

Ofsayt, korner, gol, penaltı (Futbol)

- Bir çemberin içinde kalan düzleme daire diyoruz.
- Isparta ve Denizli ağzı ses ve şekil yönünden yakınlık gösterir.
- Güreşçimiz rakibini köprü durumuna getirdi.

Bazı sözcükler sonradan terimleşmiş, bazı sözcükler de terimken anlam genişlemesi ile mecaz veya yan anlam kazanmıştır. Bu yüzden bir sözcüğün terim olup olmadığına cümleyi okumadan karar veremeyiz. Ayrıca bir sözcük birden çok alanda terimleşmiş olabilir.

- Bitkinin kök kısmı, topraktan beslenmesine yarar. (Botanik terimi)
- Türkçede sözcükler isim kökü ve fiil kökü olarak ikiye ayrılır. (Dil bilimi terimi)
- Problemi çözmek için bu sayının kökünü alın. (Matematik terimi)
- Bu olay aileyi kökünden sarsmıştı. (Mecaz anlam)

Ölçü, çap, doğru, perde, aç, kanal sözcüklerini çok anlamlılık yönüyle inceleyiniz.

DiFnot

Matematik, fizik, kimya, futbol, müzik vb. genel alan isimleri terim değildir.

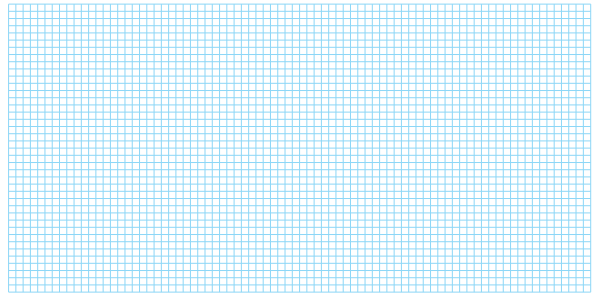
Örnek-9

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi terim değildir?

- A) Kafiye şiirde önemli bir ahenk unsurudur.
- B) Karadeniz Bölgesi'nde dağlar denize paralel uzanır.
- C) Yarın kanal tedavisi için dışçıye gidecek.
- D) Dilimizde fiil çekimi kiplerle yapılır.
- E) Alyuvarlar, çekirdeği olmayan hücrelerdir.

Çözüm-9

Argo Anlam

Kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya söz dağarcığıdır. Öğrenci argosu, asker argosu, hapisane argosu, meyhane argosu, külhanbeyi argosu gibi türleri vardır.

- Tüymek → Kaçmak
- Araklamak → Çalmak
- Dolma → Yalan
- İbiğini kaldırmak → Kafa tutmak
- İnek → Çok çalışan öğrenci
- Yaylanmak → Gitmek
- Poşet → Kısa dönem asker

Dar bir çevreye veya bir mesleğe özgü dile **jargon** da denmektedir.

- Eks olmak (ölmek) → Tıp jargonu
- Ördek (ayakta giden yolcu) → Minibüsçü jargonu

TEST - 1'İ ÇÖZEBİLİRSİNİZ.

MECAZ (DEĞİŞMECE) ANLAM OLUŞTURMA YOLLARI

Bir sözü belli bir ilgi veya benzetme sonucu, gerçek anlamından başka anlamda kullanmaya **mecaz** denir. Mecaz anlam şu yollarla sağlanır:

Benzetme (Teşbih)

Anlatıma güç ve etkileyicilik kazandırmak için nitelikçe zayıf olan unsuru güçlü olana yaklaştırmaktır.

- Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk, Kendisine Benzetme Benzeyen benzetilen edatı

hiçbir yere gitmiyor.

Benzetme yönü

Benzeyen (zayıf): çocukluk

Kendisine benzetilen (güçlü): gökyüzü

Benzetme yönü: hiçbir yere gitmemek

Benzetme edatı: gibi

Şair, bu ifadesinde çocukluk döneminin bir ömür boyunca unutulmadığını, hep hatırlandığını daha etkileyici anlatabilmek için “biz nereye gitsek de hep başımızın üstünde duran gökyüzü”nden güç almış.

Bir benzetmede bu örnekte olduğu gibi dört unsur da kullanılmışsa buna **ayrıntılı benzetme** denir.

Bazen benzetme unsurlarından benzetme yönü ve benzetme edatı (gibi, kadar, âdeta, sanki...) kullanılmayabilir, bu durumda **güzel benzetme (teşbihibeliğ)** ortaya çıkar:

- Çocukluk bir gökyüzüdür. Benzeyen Kendisine benzetilen (Benzetme edatı ve benzetme yönü olmadığı için güzel benzetme)
- Çocukluk bir gökyüzü gibidir. (Benzetme yönü yok): kısaltılmış benzetme
- Bir gökyüzüdür çocukluk, hiçbir yere gitmez. (Benzetme edatı yok): pekiştirilmiş benzetme
- Bir bozuk saattir yüreğim, hep sende durur.
- Aşkın mahpushane, içinde ben mahkûmum Saçların parmaklık, gözlerin gardiyan olmuş
- Güzel sevmek bir sarp kale Ya alınır ya alınmaz
- Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir. (M. K. Atatürk)
- İçlenip buzlu bir kadeh gibi Buğulanıp buğulanıp durmasam
- Dünya bir han, konan göçer
- Yârin dudağından getirilmiş Bir katre alevdir bu karanfil

Örnek-10

Aşağıdaki dizelerin hangisinde dört ögesi de bulunan bir “teşbih” vardır?

- A) Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik
- B) Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla
- C) Hâlâ o kızıl hatıra gitmez gözümüzde
- D) Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
- E) Bir yaz günü geçtik Tuna’dan kafilelerle

Çözüm-10

Anlam Aktarmaları

Bir sözcüğü başka bir sözcük yerine kullanmaktır.

Deyim Aktarmaları (İstiare / Eğretileme)

Benzerliğe dayalı anlam aktarmalarıdır. Benzetme ilgisi kurularak bir sözün başka bir söz yerine kullanılmasıyla oluşur. Benzetme unsurlarından ya sadece benzeyen ya da sadece kendisine benzetilen kullanılır.

- Yumdukça gözünden döker mercanı.

(Gözyaşı mercana benzetilmiş ama benzeyen gözyaşı söylenmemiş. Benzetme amacıyla gözyaşı yerine mercan kullanılmış.)

Dört şekilde yapılır:

İnsandan Doğaya Deyim Aktarması

İnsana ait bir özelliğin doğadaki bir varlığa aktarılmasıdır. Buna **kişileştirme (teşhis)** de denir. Kişileştirme, insandan doğaya yapılan bir aktarmadır. Kişileştirmenin olduğu yerde kapalı istiare de vardır.

- Çukurova bayramlığın giyerken Sümbül neden yaslı bakışır, dağlar
- Aheste çek kürekleri, mehtap uyanmasın
- Lambada titreyen alev üşüyor
- Tertemiz, masmavi deniz şimdi beni çağırıyordu
- Hırçın bulutlar, giderek çoğalıyor
- Bülbül figan eder gülün üstüne

Doğadan İnsana Deyim Aktarması

Doğadaki varlığın adı, insan için kullanıldığında açık istiare; bir özelliği insan için kullanıldığında ise kapalı istiareler oluşturulur.

- Bir hilal uğruna ya Rab
Ne güneşler batıyor
- Kurban olam kurban olam
Beşikte yatan kuzuya
- Uçtuk Mohaç ufkunda görünmek hevesiyle
- Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
- Sabahtan uğradım ben bir fidana
Dedim mahmur musun dedi yok yok

Örnek-11

Gönül penceresinden
Ansızın bakıp geçtin
Bir yangının külünü
Yeniden yakıp geçtin

Bu dörtlükteki altı çizili sözcükte aşağıdaki açıklamalardan hangisine uygun bir söz sanatı vardır?

- Bir anlam inceliği yaratmak için bildiği şeyi bilmez görünme
- Bir sözcüğü, iki anlamını birden sezdirecek biçimde kullanma
- Bir sözcüğü, benzetme amacı güderek başka bir sözcük yerine kullanma
- Bir olgunun gerçek etkenini bir yana bırakarak olgu-yu başka bir nedene bağlama
- Birkaç şeyi söyledikten sonra onlarla ilgili başka şeyleri bir sıra gözeterek anlatma

Çözüm-11

Doğadan Doğaya Deyim Aktarması

Doğadaki bir varlığın özelliğinin doğadaki başka bir varlığa aktarılmasıdır. Bu aktarmalarla kapalı ve açık istiareler oluşturulur. Benzeyen söylenir, kendisine benzetilen söylenmez ama onun bir özelliği söylenir.

- Bir aslan miyav dedi
Minik fare kükredi
Fareden korktu kedi
Kedi pır uçuverdi
- Uzanmışım kumsala
Güneş damlar içime
- Kulak verin ki zaman tahtayı kemiriyor
Tavan aralarında tavan aralarında
- Bir med zamanı gökyüzü kurşunla örtülü.
- Can kafeste durmaz uçar.
- Yüce dağ başında siyah tül vardır.

Duyudan Duyuya Deyim Aktarması

Belli bir duyu ile algılanan bir varlığın farklı bir duyu ile algılanıyor gibi gösterilmesidir. Duyular arası aktarmalar da kapalı istiare oluşturur.

- Ressam, tablolarında sıcak renkler kullanmış.
- O yumuşacık sesiyle sabahları bizi babaannem uyandırır.
- Bu keskin koku bütün mahalleyi rahatsız ediyor.
- Sert bakışlı, kalın sesli bir insandı Raif Efendi.

Ad Aktarması (Mecazımürsel)

İlgiye dayalı anlam aktarmalarıdır. Benzetme amacı gütmeyen bir sözün ilgili olduğu başka bir söz yerine kullanılmasıdır. Örneğin “Bana cebini verir misin?” denildiğinde aslında telefon kastedilir fakat benzetme amacı gütmeyen telefonla ilgili “cep” sözcüğü kullanılır.

Belli Başlı Ad Aktarması Yolları

1. Sonuç-Sebepe:

- Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer.
(bomba)
- Bölgemize bu yıl rahmet bol yağdı.
(yağmur)

2. Dış-İç:

- Sabahtan beri tencere boşa kaynıyor.
(yemek)
- Üç paket içerken birdenbire sigarayı bıraktı.
(sigara)
- Sızmadı toprağa çoban çeşmesi
(su)
- Her hafta bir kutu bitirse de faydasını görmüyor.
(ilaç)

3. İç-Dış:

- Ayağını çıkar, çamur bulaşmış.
(ayakkabı)
- Şu reçelleri, üst rafa diz.
(kavanoz)

4. Bütün-Parça:

- Türkiye, bu maçı kazanır.
(takım)
- Uçağımız 07.45'te Ankara'ya inecek.
(havaalanı)

5. Parça-Bütün:

- Bu hilalin gölgesinde güvendeyiz hepimiz.
(bayrak)
- Bu nasırlı eller, sekiz boğazı besliyor.
(insan)
- Bütün gözler, beni ilgiyle takip ediyordu.
(insan)
- Usta ayaklar, maçı zevkli hâle getirdi.
(futbolcu)
- Kan tükürsün adını candan anan dudaklar.
(insan)
- Televizyonun sevilen yüzü, yeni programıyla
aramızda.
(insan)
- Camı açmayın, hava çok soğuk.
(pencere)
- Bir motor kıyıya yanaştı.
(tekne)

6. Kişi-Eser:

- Bu yaz, Tanpınar'ı yeniden okudum.
(eser)

7. Yer-İnsan:

- Sınıf, bugün derse katıldı.
(öğrenciler)
- Adana, hep mertliğiyle anılır.
(insanlar)
- Okul, evi aramış ve eve gereken bilgileri vermiş.
(yöneticiler)

- Beyaz Saray'ın açıklamalarına karşı Ankara ka-
(yönetim) (yönetim)

yıtsız kalmadı.

8. Kurum-Görevli veya Yetkili:

- Meteoroloji, sağanak yağış uyarısı yaptı.
(yetkililer)
- Meclisin yasa tasarısını görüşmesi bekleniyor.
(milletvekilleri)
- Bakanlık, konuyla ilgili açıklama yapacak.
(yetkililer)

9. Araç-İş:

- Peyami Safa kalemiyle geçiniyordu.
(yazarlık)
- Van Gogh, yaşarken fırçasıyla sadece 400 frank
kazanmıştı.
(ressamlık)
- Potada, son yıllarda çok başarılıyız.
(basketbol)
- Filede, takımımız rakip tanımıyor.
(voleybol)
- Minderdeki başarıyı ringlerde de görüyoruz artık.
(güreş)

10. Ham madde-Araç:

- "Kırmızı Üzüm Bağları", Wilhem Van Gogh'un
yaşarken satılan tek yağlı boyasıdır.
(resim)
- Çayımı porcelende içmek isterim.
(bardak)
- Kulağındaki değerli taş çok pahalıymış.
(küpe)

11. Araç-Kişi:

- Yetenekli bir eldiven başka bir takıma transfer
(kaleci)
oldu.
- Ünlü direksiyon, kayak yaparken yaralandı.
(sürücü)
- Çok usta bir kalemle sohbet ediyordu.
(yazar)

12. Madde-İş:

- Gecenin bu saatinde komşuya çaya gitmişler.
(misafirlik)

13. Kavram-İnsan:

- Dergi baştan sona duyulmamış imzalara ait şiir-
lerle dolu.
(yazar)

14. Tamlayan-Tamlanan:

- Kardeşim yurt dışında yüksek yapıyor.
(yüksek lisans)
- Yirmi liradan bir kişi alır mısınız?
(bir kişi ücreti)
- Türk tarihinin en ihtişamlı yılları Mohaç'tan sonra
(Mohaç Savaşı) yaşanmıştır.

Örnek-12

“Sokağı edebiyata getiren sanatçı Hüseyin Rahmî Gürpınardır.” **cümlesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?**

- A) Teşbih B) Teşhis C) Mecazımürsel
D) Tezat E) Kinaye

Çözüm-12

Dolaylı Söyleyişle Yapılan Mecazlar

Kinaye (Değınmece)

Bir sözün hem gerçek hem mecaz anlama gelebilecek şekilde kullanılmasıdır. Ama aslında kastedilen mecazdır. Deyimlerde ve atasözlerinde çokça kullanılır.

- Hamama giren terler.
(Hem gerçekten hamam sıcak olduğu için insan orada terler hem de mecazen bir işi göze alan, onun sıkıntısına katlanır, anlamı düşünülebilir.)
- Ne ekersen onu biçersin.
(Kişi gerçekten tarlaya ne ektiye onun karşılığını alır ayrıca iyi veya kötü ne yaptıysa onun karşılığını alır.)
- Geç fark ettim taşın sert olduğunu.
(Hem gerçekten taşın sert olmasından bahsedilmesi mümkün hem de mecazen hayatın zor olduğunu kastediyor olabilir.)
- Yıldızlar da kayar, durmaz yerinde
(Hem gerçekten yıldızların kayması hem de mecazen sevgilinin güzelliğini yitirip değersizleşmesi kastediliyor olabilir.)

- Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
(Hem gerçekten merdivenden ağır ağır çıkılması hem de hayatın aşamalarının yavaş yavaş geçilmesi kastediliyor olabilir.)

Örnek-13

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kinaye (değınmece) yapılmıştır?

- A) Son pişmanlık fayda vermez.
B) Onunla yıldızımız hiç barışmadı.
C) Körle yatan şaşşı kalkar.
D) Dikensiz gül olmaz.
E) Bugünün işini yarına bırakma.

Çözüm-13

Örnek-14

Mevlana: “Bir mum, diğer bir mumu tutuşturmakla ışığında bir şey kaybetmez.” der.

Mevlana'nın bu sözünde aşağıdaki açıklamaların hangisine uygun bir söz sanatı vardır?

- A) Bir anlam inceliğı yaratmak için bildiğini bilmezlikten gelme
B) Bir sözcüğü alışılmış anlamının dışında bir anlamda kullanma
C) Söylenmek isteneni en az sözcükle anlatma
D) Bir gerçeğı sezdirmek için bir sözü hem gerçek hem mecaz anlamıyla kullanma
E) Söz arasında, bilinen bir duruma işaret etme

Çözüm-14

Tariz (Dokundurma)

Bir sözün tam tersi çağrıştırlarak alay edilmesi, onaylar gibi yapıp yerilmesi söz konusudur. Halk edebiyatında taşlamalarda; divan edebiyatında hicviyelerde; modern edebiyatta ise satirik şiirlerde tarizden yararlanılır.

- Kalecimiz, rakibin golünü yine en güzel yerden seyretti.
- O kadar güzel konuştu ki herkesin uykusu geldi.
- Bir yetim görünce döktür dişini
Bozmaya çabala halkın işini
Günde yüz adamın vur kır başını
Bir yaralı sarmak için yeltenme
- Yetenekli bir futbolcu olduğunuz üç metreden topu dışarı atmanızdan belli.
- Toplama ve çıkarmayı yapabilmesi matematikte ne kadar uzman olduğunu gösteriyor.

DiFnot

Bazen "tariz" yerine "kinayeli söyleyiş" ifadesi kullanılarak iğneleyici bir anlatım (ironi, alay) kastediliyor olabilir. Çünkü kinaye ve tarizin ortak yönü sözün iki anlamının da mümkün olmasıdır. Kinayede gerçek ve mecaz anlam düşünülebilir, tarizde de gerçek ve ters anlam düşünülebilir.

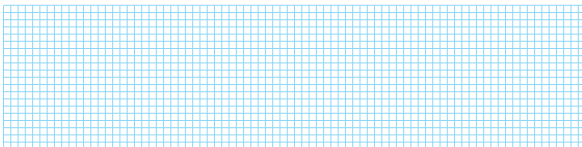
Örnek-15

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde söyleyenin düşüncesi, kinayeli bir biçimde dile getirilmiştir?

- Otel görevlisi salondaki televizyonun sesini sonuna kadar açmış ama kimse dinlemiyor.
- Sadece benim gibi sanata tutkun olanlar gelsin diye bu resim sergisini böyle ücra bir yerde düzenliyor olmalılar.
- Bu küçük tatil köyünde her sabah üçe kadar arabesk türünde parçalar çalınıyor.
- Son on yılda tükenen hayvan ve bitki türü, daha önceki elli yılda yok olanlara eşitmiş.
- Gürültüyle etkili bir biçimde savaşılabilmek için bir yasa çıkarılması gündemde.

Çözüm-15

Dolaylama

Bir varlığın veya kavramın yerine yaygın olarak bilinen, üzerinde uzlaşılan iki ya da daha çok sözcükten oluşan etkili anlatım kalıplarının kullanılmasıdır.

- Türk'ün kanadı → At
- Yedinci sanat → Sinema
- Hayat arkadaşı → Eş
- Dünya evine girmek → Evlenmek
- Sam Amca → Amerika
- Eli kalem tutanlar → Eğitimciler
- Kafa kâğıdı → Kimlik
- Altın boynuz → Haliç
- Delikli demir → Tüfek
- Sihirli kutu → Televizyon
- On iki dev adam → Basketbol millî takımımız
- Ormanlar kralı → Aslan
- Yedi tepeli şehir → İstanbul
- Kara kıta → Afrika
- Yavru vatan → Kıbrıs
- File bekçisi → Kaleci
- Meşin yuvarlak → Top
- Ulu önder → Atatürk
- Vatan borcu → Askerlik
- Evler şairi → Behçet Necatigil
- Filenin sultanları → Voleybol kadın millî takımımız
- Vatan şairi → Namık Kemal

Güzel Adlandırma

Korkutucu, kötü, kaba, çirkin bir çağrışımı bulunan kelimeleri söylemeyip onları başka sözlerle aktarmaya veya adlandırmaya denir. "Ölmek" yerine "sizlere ömür" veya "Hakk'ın rahmetine kavuştu." yahut "Dünyaya gözlerini yumdu." demek böyledir.

- Ayak yolu → Tuvalet
- Yüz numara → Tuvalet
- Üç harfliler → Cin
- İyi saatte olsunlar → Cin
- Balık etli → Şişman
- Görme engelli → Kör
- Orman kibarı → Ayı
- İnce hastalık → Verem

TEST - 2'Yİ ÇÖZEBİLİRSİNİZ.

KELİMELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler

Aynı anlama gelen iki farklı sözcüğe **eş anlamlı sözcük** denir. Aşağıda sorularda çokça karşılaştığımız bilinmesi gereken eş anlamlı sözcükler verilmiştir.

• yadsımak: inkâr etmek	bağnaz: fanatik
• yadırgamak: alışmamak	yazın: edebiyat
• eğreti: uyumsuz	edebî: yazınsal
• devinim: hareket	nazım: şiir
• sugötürmez: kesin	afili: gösterişli
• manzume: şiir	tasarı: plan
• absürt: saçma	nesir: düzyazı
• veciz: etkili	adaptasyon: uyarlama
• özveri: fedakârlık	tabiat: doğa
• ödün: taviz	sav: iddia
• göndermek: yollamak	imtiyaz: ayrıcalık
• tez: sav	küçük: ufak
• çetrefil: karışık	yeis: karamsarlık
• yol: yöntem	serzeniş: yakınma
• kanıksamak: alışmak	esin: ilham
• salt: mutlak	özenli: itinalı
• varsıl: zengin	antoloji: seçki
• üstünkörü: gelişigüzel	işitmek: duymak
• bibliyografya: kaynakça	enikonu: iyice
• belge: vesika	yalın: sade
• adamaklılı: iyice	derya: deniz
• duru: berrak, arınmış	tazyik: basınç
• devir: dönem	çalakalem: gelişigüzel
• tekdüze: monoton	sıra dışı: beklenmedik
• imge: hayal	başıbozuk: düzensiz
• ironi: alay	beylik: basmakalıp
• aktüel: güncel	mihenik taşı: ölçüt
• üleşmek: bölüşmek	biçem: üslup
• duru: berrak	koşut: paralel
• yetkin: olgun	kayıtsız: ilgisiz

Örnek-16

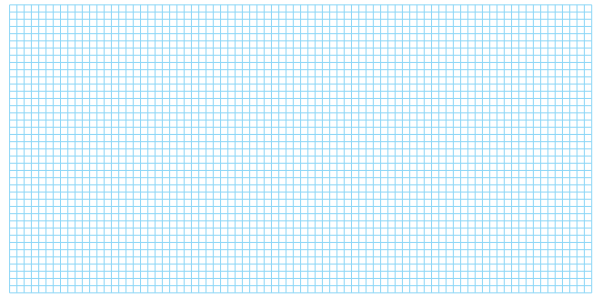
Arka arkaya ses getiren filmler çekmiş, bunların arasına önemli bir su altı belgeseli ekleyerek bu alanda da ustalığını göstermişti. Herkes yeni çalışmalarını merakla beklerken o, uzunca bir süre sessizliğe gömülmüş; röportaj tekliflerini bile geri çevirmişti. Geçen hafta ortak bir dostumuzdan yepyeni bir belgesel çekimi için hazırlıklara başladığını işittim. Meğer inziva süreci, aslında yeni projeleri için kuluçka dönemiymiş.

Bu cümledeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- Toleranssız ve karamsar mizaçlı olduğu için her şeye siyaha yakın bir grilikte yaklaşmaktan keyif alırdı.
- Yaşanan olaylara daima aynı pencereden baktığı için hiçbir zaman farklı bir şey göremeyecekti.
- Yaşadığı hayal kırıklıkları sonunda, kabuğuna çekilerek hayatındaki “keşke”lerin muhasebesini yapmaya başladı.
- Yeni tanıştığı insanlarla iletişim kurarken sergilediği içine kapanık tavır, muhataplarını oldukça rahatsız ediyordu.
- Sabit fikirli ve ben merkezli bir söylem; tek notayla bestelenen, duraksız bir musiki tadı verir dinleyicilerine.

(2019-TYT)

Çözüm-16

DİFnot

Sözcüğün eş anlamlısı, sözcüğün kullanıldığı bağlama bakılarak bulunmalıdır. Çünkü ÖSYM, “eş veya yakın anlam farkı gözetmeden” bir sözcüğün eş veya yakın anlamlısını o sözcüğün, cümlede kazandığı anlama göre sormaktadır.

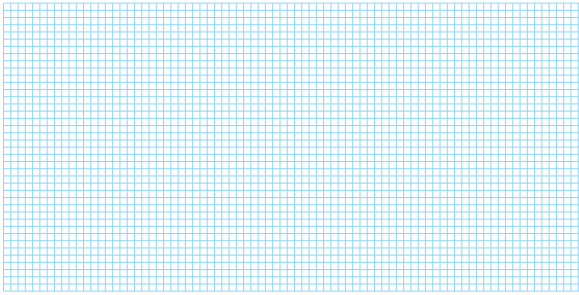
Örnek-17

“Bu toplantıyı bir hafta sonraya atalım.” cümlesindeki “atmak” sözcüğü ile aynı anlama gelen bir sözcük aşağıdakilerden hangisinde kullanılmıştır?

- A) Geçen yıl, onu müdürlük görevinden aldılar.
- B) Elindeki taşı, denize doğru fırlattı.
- C) Sonuçların açıklanması bugün de ertelendi.
- D) Her hatasında bir gerekçe uyduranları sevmem.
- E) Kalbi temiz insanları sevmekte geç kalmayın.

Çözüm-17

DİFnot

Eş anlamlı (anlamdaş) sözcüklerin cümlede bir arada kullanılması anlatımda duruluk ilkesine aykırıdır ve anlatım bozukluğuna sebep olur.

- Neşeli, sağlıklı, şen bir görünüşü vardı.
- Oraya gittiğini hiç olmazsa bize haber verseydin bari.

Karşıt (Zıt) Anamlı Sözcükler

Birbirinin tam tersi anlam taşıyan iki farklı kelimenin anlam ilişkisine **zıt anlamlılık** denir.

İyi-kötü, aktif-pasif, güzel-çirkin, ağır-hafif, uzun-kısa gibi sözcükler arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.

Bir kelimenin olumsuzunun zıt anlamlısı değildir çünkü ortada farklı iki kelime yoktur. Mesela “gelmek” kelimesinin zıt anlamlısı “gelmemek” değil “gitmek”tir.

“Akıllı düşman akılsız dosttan hayırlıdır.” atasözünde akıllı ve akılsız kelimeleri karşıt değildir fakat dost-düşman kelimeleri karşıttır. “Deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun.” atasözünde ise “deli-akıllı” kelimeleri zıttır.

Zıt anlamlılık da sözcüğün kullanıldığı bağlama göre aranmalıdır. Normalde “açık” kelimesinin karşıtı “kapalı” iken “açık çay” ifadesindeki “açık” kelimesinin karşıtı “demli” olur. Yine “doğru” kelimesinin karşıtı farklı cümlelerde “yanlış, yalan, eğri” olabilir.

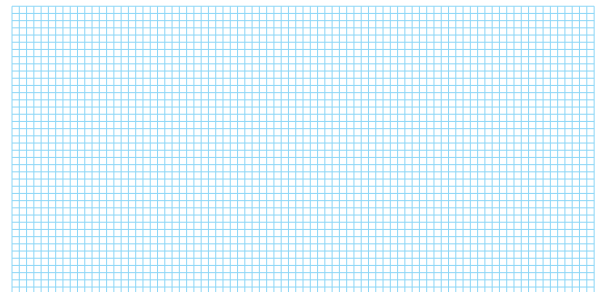
Örnek-18

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yakın” kelimesi “Gerektiğinde kullanılmak üzere tavsiyeler aldıktan sonra bu uzak, ıssız köye gidiyorum.” cümlesindeki “uzak” kelimesinin anlamca karşıtıdır?

- A) Bu dediğiniz yakın bir gelecekte belki gerçekleşebilir.
- B) Şair, mısralarında kelimelerin yakın anlamlılarını da düşündürebilmelidir.
- C) Halka yakın bir sanat anlayışı, etkisini uzun süre koruyacaktır.
- D) Trenin yakın mesafeden gelen sesi ayrılık vaktini haber veriyordu.
- E) Elli seneye yakın bir zamandan beri yurt dışında yaşıyor.

Çözüm-18

Örnek-19

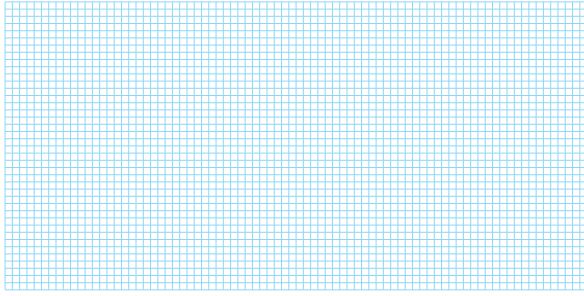

“Şirket, bu sene ihracattan iyi para kazandı.”

Bu cümlede altı çizili sözcüğün zıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Yağmur, kötü yağıyor; çabuk içeri girin.
- B) Bahçedeki şeftaliler, nedense az meyve verdi.
- C) “Kötü söz, sahibine aittir.” derdi dedem.
- D) Aşağı yukarı yüz tane kitap inceledim.
- E) Sana olsa olsa üç gün müsaade ederim.

Çözüm-19

DiFnot

Sorularda bazen “karşıt kelimeler” değil de “karşıt durumlar” sorulabilir. Böyle bir soruda kelime karşıtlığı değil birbiriyle çelişen iki durum aranmalıdır.

- Romanı anlatım yönüyle diri, konu yönüyle aşınmış bulduk.
- Adamın yüzündeki yumuşak ifade bizimle konuşurken birdenbire sertleşmişti.
- Dışarısı günlük güneşlik, sımsıcak hâlbuki burada paltolarımızla bile üşüyoruz.
- Derin boğazlara gittiğinde coşup köpüren ırmaklar, düze inince miskinleşiyordu.

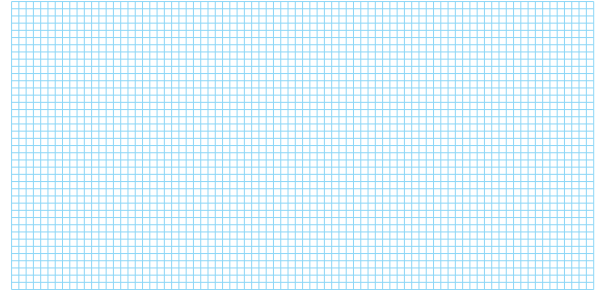
Örnek-20

Aşağıdakilerin hangisinde karşıtlığı çağrıştıran bir anlatım vardır?

- A) Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne Kurşundan bir yük binmiş köpükten gövdesine
- B) Önce sesin gelir aklıma Çaresiz kaldıkça hep seni düşünürüm
- C) Küçük pencere bahçeye bakar Bademler, erikler geceye bakar
- D) Senin karaya boyanırdı koşuşun Uyandırırdu bütün kara ve denizleri
- E) Gündelik korkuların çökerttiği evlerde O fukara insanlar oturdu

Çözüm-20

Sesteş (Eş Sesli) Sözcükler

Yazılış ve okunuşları aynı olup anlamları tamamen ilgisiz olan kelimelere **sesteş sözcük** denir. Sesteş sözcüklerin yazılış ve okunuşunun benzemesi tesadüf eserdir, bir anlamsal mantık bağı yoktur.

- “Şu kâğıtları iyice kar.” ve “Bu yıl kar bol yağacak.” cümlelerindeki “kar” sözcükleri sesteştir. Çünkü mecaz veya yan anlam ilişkisi taşımamaktadır.

DiFnot

kar - kâr, yar - yâr, âmâ - ama, hâlâ - hala, âşık - aşık, âdet - adet, âlem - alem gibi sözcükler sesteş değildir çünkü yazılış ve okunuşları farklıdır.

Bir sözcüğün yan ve mecaz anlamları anlam genişlemesini oluşturur ama sözcüğün yan ve mecaz anlamı, onun sesteşi olamaz çünkü hayalî de olsa yan ve mecazda bir anlam ilişkisi sürmektedir.

- Tez zamanda bu tez bitirilmeli.
- Dilim seni dilim dilim dileyim.

Bu örneklerde altı çizili kelimeler sesteştir.

- Bir bağ maydanoz ver.
- Onunla aramızdaki bağ iyice kuvvetlendi.

Bu örneklerde “bağ” kelimesi ise sesteş değildir çünkü “gerçek anlam-mecaz anlam” ilişkisine sahiptir.

Sesteş sözcüklerden biri isim, diğeri fiil ise bunlara **farklı türde sesteş** denir:

- koru-(esirgemek)
fiil
koru (küçük orman)
isim

Sesteş sözcüklerin her ikisi de isimse bunlara **aynı türde sesteş** denir:

- kır (beyaza yakın)
isim
kır (dağ, bayır)
isim

Örnek-21

Aşağıda verilen sözcüklerden hangisinin aynı türde sesteşi vardır?

- A) Gül B) Diz C) Burun
D) Çay E) Kaz

Çözüm-21

DiFnot

Hem isim hem fiil kökü olabilen, isimken de fiilken de anlamı aynı kalan kelimeler sesteş değildir. Bunlara **ortak köklü** ya da **eş köklü** (kökteş) sözcük denir: toz, güven, barış, güreş, eski gibi sözcükler sesteş değil, kökteştir.

Örnek-22

Aşağıda verilen sözcüklerin hangisi kökteş sözcük örneği değildir?

- A) Kuru B) Boz C) Ekşi
D) Tat E) Damla

Çözüm-22

Somut Anlamlı – Soyut Anlamlı Sözcükler

Görme, koklama, işitme, tatma ve dokunma duyularından biriyle algılanabilen kavramlar, somut kavramlardır: hava, rüzgâr, koku, ışık, elektrik, basınç, hormon, beyin, taş, damar, demet, kafa, el, dağ, deniz, yürek...

Somut kavramların fiziksel veya biyolojik bir karşılığı olmalıdır.

Varlığını duygu ve düşüncelerimizle kavradığımız, genel tasarımlı sözcükler, soyut anlamlıdır: aşk, güzellik, akıl, Allah, rüya, hafta, zaman, adalet, cesaret, öfke, korku...

Soyut kavramların fiziksel veya biyolojik bir karşılığı yoktur.

Soyutlama

Somut anlamlı bir sözcük anlam genişlemesi yoluyla, soyut bir anlam kazanabilir; bu, sözcüğe mecaz anlam kazandırma yollarından biridir. Buna **soyutlama** denir.

- Yüreğiniz yetiyorsa bu maça çıkarsınız.
- İşlerimiz ters gidiyor, sanırım üzerimizde göz var.

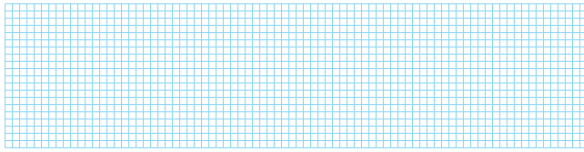
Örnek-23

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut anlamlı bir sözcük anlam genişlemesi yoluyla soyutlaşmamıştır?

- A) Zengin olunca havasından geçilmez oldu.
- B) Herkes her işi yapmanın yolunu bilemez.
- C) Beni desteklemediğiniz için size kırlıdım.
- D) Onun dürüstlüğü aramızdaki bağı güçlendirdi.
- E) Öğretmenlerimden ne de çok şey öğrenmişim.

Çözüm-23

DiFnot

Temel anlamıyla soyut olan sözcük, ait olduğu veya parçası olduğu somut varlığın yerine geçerek somut bir anlam kazanabilir.

- İyinin ve güzelin kıymetini bilmeliyiz.
- Bu zekâlar, bu işi kolayca yapar.
- Sanat alanındaki nice değerın önemini sonradan anlıyoruz.
- Cezayı erken ödeyip indirimden yararlandı.
- Evde üç derť onu bekliyordu.

Somutlama

Soyut olan bir kavramın, düşüncenin, duygunun somut bir varlığa benzetilerek veya somut bir varlıkla ilişkilendirilerek anlatıma güç kazandırılmasıdır. Deyim ve atasözlerinde çokça somutlama vardır. Deyim ve atasözleri anlatım gücünü, somutlamadan alır.

- Akıntıya kürek çekiyordu.
- Aşk, mumdan bir kayıkla alev denizinde yol almaktır.
- Düşüncelerimin zinciri koptu.
- Bütün hayallerim suya düřtü.
- Sözleri duygularımı incitti.

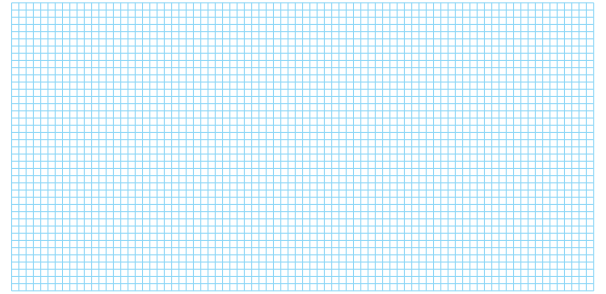
Örnek-24

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somutlamaya başvurulmuştur?

- A) Doğuştan gelen yetenek, yeterince işlenip geliştirilmezse toprak altında bekleyen madene benzer; hiçbir işe yaramaz.
- B) Bazı kitle iletişim araçları dikkatleri bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde önemsiz olaylara yöneltmektedir.
- C) İnsan zihni geçici olarak bir bedene bağlı olmakla birlikte maddi karşılığı olmayan bir özdür.
- D) Fotoğraflar olup biteni kendi içinde barındırırken olacak olanlara da bir gönderme yapar.
- E) Çevremizde olup biten şeyleri görmemek veya onlarla ilgilenmemek, yaşamı algılamada yanılgı içinde olmak demektir.

Çözüm-24

Nicel ve Nitel Anlam

Terazi, metre, termometre gibi ölçü-tartı aletleriyle ölçülebilen ya da doğrudan doğruya sayı veya miktar bildiren sözcükler **nicel anlamlıdır**.

Sadece varlığın nasıllığını belirten ve sayılamayan, miktar bildirmeyen, ölçüye vurulamayan varlıklara ait sözcükler ise **nitel anlamlıdır**.

- Ona üç kilo çilek ısmarladım. (Nicel)
- Buradaki birkaç öğrenciyi uyardım. (Nicel)
- Güzel bir şiir okudum. (Nitel)
- Kaliteli kumaşlardan sipariş etti. (Nitel)
- Üst katın uzun koridorunu güçlükle yürüdüm. (Nicel)
- Ağrı, bu bölgenin en yüksek dağıdır. (Nicel)

DiFnot

Nicel anlamlı bir sözcük, soyutlaşarak mecaz anlam kazanabilir ve böylece nitel anlamlı bir sözcüğe dönüşebilir.

- Büyük lokma ye, büyük söz söyleme.
Nicel Nitel
- Dükkanındaki ağır paketleri taşıdı.
Nicel
- Bu ağır sorumluluğu o üstlendi.
Nitel

Yansıma Sözcükler

İnsandan ya da doğadan çıkan seslerin taklit yoluyla sözcüğe dönüştürülmesidir.

gürültü, patırtı, cızırtı, patladı, miyavladı, havladı, meleşiyor, tükürük, fışkırdı, vızıldadı, çınladı, fokur fokur, şıkır şıkır...

Her yansıma kök, bir isimdir:

- pat, çıt, me, fış...

Yansımadan isim de fiil de türeyebilir:

- patırtı (isim), mele-(fiil), cızır(isim), vızıl-da-(fiil)

Yansıma sözcükler, cümlede isim, sıfat, zarf, fiil gibi görevler alabilir:

- Az önce yukarıda bir gürültü oldu. (isim)
- Eski döşemeler yürüdükçe gıcırıyordu. (fiil)
- Bir sırrı sürüklüyor terlikler tıpr tıpr. (zarf)
- Serin serin Kapalıçarşı, cıvı cıvı Mahmutpaşa. (sıfat)

DiFnot

Aşağıdaki altı çizili sözcükler ses taklidi yoluyla oluşmadığı için yansıma değildir.

- ✓ Bu mevsim burada neşeyle ötüşen kuşlar görülür.
- ✓ Işıl ışıl yıldızlar bizi büyülüyordu.
- ✓ Arkadaşları sınıfa yeni gelen çocuğu hor görüyordu.

Genel ve Özel Anlamlı Sözcükler

Birbiriyle kapsam bakımından ilişkili sözcükler cümlede diğerine göre genel veya özel anlamda kullanılabilir. Örneğin “bitki”, “ağaç” sözcüğüne göre daha genel kapsamlıdır. Böyle sözcüklerin cümledeki sıralanışına göre özelden genele veya genelden özele anlatım yapılabilir.

İnsan → Sanatçı → Edebiyatçı → Şair → Orhan Veli
(Genelden özele sıralama)

Güvercin → Kuş → Hayvan → Canlı → Varlık
(Özelden genele sıralama)

- Şiir, edebî türler içerisinde en kişisel sanattır.
(Özelden genele anlatım)
- Bir mih, bir nal; bir nal, bir at; bir at, bir komutan; bir komutan, bir ülke kurtarır.
(Özelden genele anlatım)
- Bir paragraf, cümlelerin bir araya gelmesiyle; cümleler ise kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşur.
(Genelden özele anlatım)

Bir sözcük, içinde kullanıldığı cümleye göre kendi benzerleri içinde bazen genel bazen özel anlam kazanabilir.

- Kitap, insana yepyeni düşüncelerin kapısını açar. (Altı çizili sözcük bütün kitapları kapsayacak şekilde kullanıldığı için kapsamı daha geneldir.)
- Kitap, dört ana bölümden oluşuyor; her bölüm bir karakterin adını alıyor.
(Üzerinde durulan ve işaret edilen belli bir kitap vardır bu yüzden sözcüğün kapsamı daha özeldir.)

TEST - 3'Ü ÇÖZEBİLİRSİNİZ.

ÖRNEKLERİN CEVAP ANAHTARI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
D	C	D	E	D	D	B	C	B	D	C	C
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
D	D	B	C	C	D	B	A	D	B	E	A

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çekmek” sözcüğünün anlamıyla kullanımı birbirine uyumaktadır?

Anlam	Kullanım
A) Bir yerden başka bir yere taşımak	İşçiler, ekini tarladan ambara çektiler.
B) Güç durumlara uğramak, katlanmak ve dayanmak	On yıldır bu hastalığı çekiyorum.
C) Yüklenmek, üzerine almak	Onun bütün masraflarını ben çekiyorum.
D) Tartıda ağırlığı olmak	Bir kamyon odun en fazla on ton çeker.
E) Bir şeyin aynısını yazmak veya çizmek	Geçmiş yaşamının üstüne bir çizgi çekti.

2. • Bu pantolon vücudumuza uydu.
• Zamanla kurallara uymayı öğrendi.
• El sözüne uydu, sevdiklerini küstürdü.
• İnsanlar beğenmedikleri kanunlara bile uymalılar.
• Bugünkü lafı dünküne hiç uymuyordu.

Yukarıdaki cümlelerde “uymak” sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “düşmek” sözcüğü “eksiltmek, çıkartmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Ona dedesinden miras olarak küçük bir bahçe düşmüştü.
B) Elindeki kâseleri yere düşürünce patronu ona çok kızmıştı.
C) Aylık borçlarımızı düşttükten sonra elimizde bu kadar para kalmıştı.
D) Babam genç yaşta vefat edince ailemin geçimini temin etmek bana düşttü.
E) Sevdiğine bir an önce kavuşmak için yollara düşttü.

4. Hasret kimseye kalmasın

Sevdalılar ayrılmasın

Ben yandım eller yanmasın

Sevdanın, aşkın nârına (ateşine)

Bu dizelerde hangi sözcükler mecaz anlam içermemektedir?

- A) Hasret - Sevdalılar - Eller
B) Yandım - Yanmasın - Nârına
C) Sevdalılar - Aşkın - Nârına
D) Ayrılmasın - Yanmasın - Sevdanın
E) Eller - Yanmasın - Sevdanın

5. I. Çok başarılı bir yorumcuydu ama hâlâ diksiyonunu düzeltmemişti.
II. Şiirde “kara” yerine “kâre”, “yara” yerine “yâre” denmesinde imalelerin etkisi vardır.
III. Bir oyuncu repliğini unutursa suflörün mutlaka fısıldaması gerekir.
IV. Yüksek desibel, insanlarda geçici veya kalıcı işitme kayıplarına neden olabilir.
V. Eski eserlerin soyut dünyasında renkli ve hayalî bir çevre dile getirilir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde terim kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) Aklına bir şey esti mi onu durdurmanın imkânı yoktur.
B) Ona bir kere kırılmıştı, artık onunla eskisi gibi samimi olması çok zordu.
C) Bu durumlara düşeceğini hiç hesap etmemişti.
D) Cebindeki paraları son kuruşuna kadar harcamış, cebinde bir şey bırakmamıştı.
E) Kendisine sorulan soruları yuvarlak ifadelerle geçiştiriyordu.

7. (I) Bir çuval kitabı sırtıma aldım o gün. (II) Kimse, bunları nereye götürüyorsun demedi. (III) Ahmet Haşim'in "Müslüman Saati" yazısını okuyunca yeşerttiğim saat sevgisinin merkezinde bir saatim vardı. (IV) Amcamın oğlu, Serkisof marka bu saati kuyuya düşürmüştü, bunu duyunca çok üzüldüm. (V) Bu saat dedemden kalmıştı ve dedem, bu saat sabah dördü gösterdiğinde kalkar, giderdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde mecazlı söyleyiş bulunmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Bir sözcüğün yansıttığı ilk ve temel tasarım, onun temel anlamıdır. Söz gelimi "ağır" sözcüğünün temel anlamı "tartıda çok çeken"dir. "Ağır" sözcüğü bu temel anlamın yanı sıra dilin çevrimi içinde başka anlamları da sağlamıştır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ağır" sözcüğü "rahatsız eden, insanın gücüne giden" anlamında kullanılmıştır?

- A) İnsan, bir topluluğa hitap ederken sözlerinin ağırlığı olmalı.
B) Son yazısında Servetifünun şiirini ağır bir üslupla eleştirmişti.
C) Hava bugün kurşun gibi ağırdı.
D) Onun bana karşı bu olumsuz tavırları bana ağır geliyordu.
E) Dün akşam ağır yemekler yediği için birazcık rahatsızlanmış.

9. Bazı yazarlar ve şairler, sözcüklerin gündelik anlamlarıyla yetinmez. Onu yeni yeni bağlamlarda, farklı farklı anlamları sağlayabilecek şekilde kullanırlar. Böylece sözcüklerin sözlüklerdeki anlam duvarlarını yıkarak onları farklı anlam bahçelerinde dolaştırırlar. İşte dile katkısı olan anlatımlar bu şekilde oluşur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi bu parçada sözü edilen "dile katkısı olan anlatımlar" kapsamına girmez?

- A) Kuşlar gibi cıvılda, tattırdığın acılar.
B) Bir dilin sözlüğü hiçbir zaman kapanmaz.
C) Ninem, sağdığı sütü temiz bir bezde süzerdi.
D) Bugün de sonbahardan süzülüp doğdu akşam.
E) Geceleri denizden, mavi ışıklar toplarım.

10. Baharın gelişyle canlanan doğa, bizi taptaze çi-
menlerin kokusu, yeşillenen ağaçlar ve yeniden dünyaya merhaba diyen çiçeklerle kucaklar. Gü-
neş, ısını artırdıkça hem ruhumuzun hem de fi-
ziksel sağlığımızın hücre hücre uyanişına tanık oluruz. Bazen ısı değişiklikleri sebebiyle vücudumuz bu yaşanana ayak uyduramaz ve virüs enfeksiyonlarıyla karşı karşıya kalmamız kaçınılmaz olur.

Bu parçada numaralanmış altı çizili sözlerden hangisi mecaz anlamda kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Bir mağaranın ağzında bekliyorlardı. Sabahın ilk ışıklarıyla tanışan gözlerde sevinç kırışımları vardı. Eğer bu mağaradaki defineyi bulabilirlerse yüzleri gülecekti. Nitekim dedektörün verdiği sinyaller de umutları artırıyordu.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerle ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük, gerçek anlamlı somut bir sözcüktür.
B) II. sözcük, yakıştırmaca yoluyla yan anlam kazanmıştır.
C) III. sözcük, anlam genişlemesine uğramamıştır.
D) IV. sözcük, hem gerçek hem mecaz anlama gelebilecek bir bağlamda kullanılmıştır.
E) V. sözcük, terim anlamı bir sözcüktür.

1. Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa

Âşık Veysel'in bu dizelerinde altı çizili söz ile gerçekleşen anlam olayı için,

- Benzeyen yerine kendisine benzetilen kullanılarak açık istiare yapılmıştır.
- İnsana ait özellik insan dışı varlığa aktarılarak teşhis yapılmıştır.
- Benzetme ilgisinin dışında bir ilgiyle bir sözcük başka bir sözcüğün yerine kullanılarak ad aktarması yapılmıştır.
- Doğadan insana deyim aktarması yapılmış ve sözcük mecaz anlamda kullanılmıştır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

2. (I) Kapının tokmağı çevrildi ve bir kanadı yavaşça açıldı. (II) Ezgi'nin kalbi de kapının açılışına paralel olarak kanatlanmıştı. (III) Gelen kişi eğer Murat ise ne yapıp edecek, onu evde kalmaya bir şekilde razı edecekti. (IV) Murat'ın damatlık elbisesi, Ezgi'nin gelinliğine "Biz seninle sahiplerimizden daha yakınız." diyordu. (V) Bu iki giysi, gardıroplarını ayırmamakta kararlıydı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili söylenenlerden hangisi yanlıştır?

- I. cümlede doğadan doğaya aktarma yapılarak yakıştırmaca yoluyla yan anlam oluşturulmuştur.
- II. cümlede doğadan insana yapılan bir aktarma yoluyla kapalı istiare oluşturulmuştur.
- III. cümlede benzetme amacı güdülmeksizin bir sözcük, başka sözcüğün yerine ad aktarması yoluyla kullanılmıştır.
- IV. cümlede insan dışı varlık, insan gibi konuşturulmuştur.
- V. cümlede insana özgü özellik, insan dışı varlığa verilerek teşhis (kişileştirme) yapılmıştır.

3. Her türlü alternatifi göz önünde tutacak bir şair. Sözcüklerin kullanıldığı bağlama göre okuyucu üzerinde oluşturacağı intiba ne olur, anlatmak istediğine uygun çağrışımlar yaratabilir mi diye düşünecek. Tanrı vergisi olan ilham ile kalır da dilin imkânlarını zorlamazsa, üslubunu yontmazsa okuyucunun karşısına çıkmamalıdır.

Bu parçada aşağıdaki sözcüklerden hangisinin yerine kullanılabilecek bir sözcüğe yer verilmemiştir?

- A) Seçenek B) İzlenim C) Esin
D) Bıçım E) Varsayım

4. Her şey yerli yerinde: masa, sürahi, bardak
Serpilen aydınlıkta dalların arasından
Büyülenmiş bir ceylan gibi bakıyor zaman
Sessizlik dökülüyor bir yerde yaprak yaprak

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Her Şey Yerli Yerinde şiirinden alınan bu dizeler için aşağıdaki saptamalardan hangisi yanlıştır?

- I. dizede, şiirsel yani sanatlı bir söyleyiş bulunmaktadır.
- "Serpilen aydınlık" ifadesi doğadan doğaya bir aktarmadır.
- III. dizede "zaman", teşbihin benzeyen ögesidir.
- III. dizede "ceylan", teşbihin benzetilen ögesidir.
- "Serpilen aydınlık" ve "sessizlik dökülüyor" ifadeleri kapalı istiare oluşturmuştur.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükler birbirine anlamca en yakındır?**

- Masadaki içecekler dökülmüş, örtü kirlenmişti.
- Rüzgâr, sararmış yaprakları oraya buraya sacarak etrafa dağıtıyordu.
- Haberleri dinleyince çok kızmış, canı sıkılmıştı.
- Doktor, hastanın şikâyetlerini dinlemiş, endişelerini gidermişti.
- Hemşireler ve hastabakıcılar telaşla ameliyathaneye girdiler.

6. Aşağıdakilerden hangisinde “vurmak” sözcüğünün anlamıyla kullanımı birbirine uymamaktadır?

Anlamı	Kullanımı
A) Elini veya elindeki bir şeyi bir yere hızla indirmek	Vur kazmayı Ferhat Çoğu gitti azı kaldı
B) Avlamak, yaralamak, öldürmek	Bir avcı vurdu beni Bin avcı beni yedi
C) Birini kendine bağlamak, âşık etmek	Gamzen oku vurdu beni Gözün yere serdi beni
D) Bağlamak, takmak, iliştmek	Bir gemiydim sularla sürüklenen Parça parça olup vur- dum karaya
E) Etkisi bir yere uzanmak, aksetmek	Ayın şavkı vurur sazım üstüne Söz söyleyen yoktur sözüm üstüne

7. Avrupa Boks Şampiyonası, Türk boksı için umut verici biçimde geçti çünkü eldivenlerimiz, üç altın almayı başardılar, her kiloda final oynadılar ve iki de gümüş alarak göğsümüzü kabarttılar.

Benzetme amacı gütmeyen bir sözün ilgili olduğu başka bir söz yerine kullanılması sanatına (mecazımürsel) bu parçada geçen sözcüklerden hangisi örnek oluşturmaz?

- A) Eldivenlerimiz B) Altın C) Gümüş
D) Kilo E) Boks

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük cümleye parantez içinde verilen anlamı katmamıştır?

- A) Bu piyes çok tuttu ve yıllarca şehir tiyatrolarında sahnelendi. (Beğenilmek, ilgi görmek)
B) Toplantı sırasında ikide bir sözümü kesip konuşmamı engellemeye çalıştı. (Ara sıra)
C) Bu sınava yeterince çalışmadığımı, sınavdaki soruları görünce anladım. (Gerektiği kadar)
D) Onu çok zorladım ama bizimle geziye gelmeye ikna edemedim. (Üstelemek, ısrar etmek)
E) Bazı kentlerin insanın üstünde olağanüstü bir etkisi oluyor. (Alışılmışın dışında, harikulade)

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün sesteşi yoktur?

- A) Yazılanlar gelir sağ olan başa.
B) İkimizin yan yana fotoğrafını çektiler.
C) Seni arayan bu iki göz yollarda kaldı.
D) Beni koru ve kolla, ben giriyorum savaşa.
E) Biraz da sol tarafındakinin sesini dinle.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gerçekleşen anlam olayıyla parantez içinde verilen terim uyumlu değildir?

- A) Ufuklar kararmış ve dalgalar kükremeye başlamıştı. (Teşhis)
B) Sen anlaşılmamış bir kadınsın fidan boylum. (Teşbih)
C) Kitap okumayan insanın düşünceleri paslanır. (Kapalı istiare)
D) Kurban olam kurban olam, beşikte yatan kuzuya. (Açık istiare)
E) Yan masanın gürültüsünden rahatsız olmaya başladık. (Mecazımürsel)

1. Çocuktum, gönlüm kanatlanır, arzularım şahlanır
I II
dİ. Büyüme arzusu içimi yakardı. Şimdi kocaman
III IV
oldum, gönlümdeki özlem ateşi hâlâ dinmedi ama
artık özlemenin yolunda geriye doğru yürüyorum.
V

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde mecazlı söyleyiş yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aynı varlığın karşıt durumları bir arada verilmiştir?**

- A) Gecisini gündüzüne katarak çalışan bu adamın bütün çocukları tembeldi.
B) Vefalı dostlar, insanı yaşama bağlar; onlar insanın en büyük zenginliğidir.
C) Son model, siyah bir arabadan beyaz takım elbiseli bir adam indi.
D) Çok sinirli olan babam, annemin yumuşak ve tatlı sözleriyle sakinleşti.
E) Küçük bir evimiz vardı, yanındaki kocaman bahçede akşama kadar futbol oynardık.

3. **Aşağıdaki örneklerin hangisinde ayraç içindeki belirleme ile cümle arasında uyum yoktur?**

- A) Dişi bir parsın karanlıkta parlayan dişi kadar korkunçtu beynimdeki şüpheler. (Sesteşlik)
B) Aranıza ideoloji duvarı örmediğiniz insanla bir gün mutlaka bir noktada buluşursunuz. (Somutlama)
C) Elindeki makasla kâğıtları kesip çiçekler yapan kızımın yanağından bir makas aldım. (Anlam genişlemesi)
D) Yemekten biraz tattım, böyle bir tat benim zevkime hiç uygun değildi. (Eş köklülük)
E) Erkenden yola çıktım, onu buldum ama onun gönlünü almanın bir yolunu bulamadım. (Yakıştırma)

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bütün sözcükler gerçek anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Marangoz, kapının dilini onarmak için çok uğraştı ama başarılı olamadı.
B) Büyük Selçuklunun sultanı olan Melikşah, ölümlüyle geride tehlikeli bir boşluk bıraktı.
C) Uzun süre başka kültürlerin etkisine maruz kalan kültürler, bir zaman sonra değişir.
D) Havadan gelen topa voleyi çakmak için sol ayağının üzerinde sıçradı.
E) İyi bir şair, sıkı bir üslup ile okuyucusunun çağrışım dünyasını zenginleştirir.

5. Somut anlamlı bir sözcük anlam genişlemesi yoluyla soyut anlam kazanabilir.

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi, bu açıklamayı örneklendirmektedir?

- A) Sahilde dalgaların kayalara çarpışını izliyordu.
B) Yavru bir kedi, arabanın altına girmişti.
C) Oğlundan haber alınca kadın tüy gibi hafiflemişti.
D) Genç yaşında ailenin bütün yükünü üstlenmişti.
E) Yağmurdan sonra ırmağın suyu bulanık akıyordu.

6. Kimi sözler “Şimşek çakmadan gök gürlemez.” atasözünde olduğu gibi kinayelidir. Bunlarda bir düz anlam bir de çağrıştırılan, ima edilen, kastedilen dolaylı bir anlam vardır. Hem gerçek hem mecaz anlam taşıyan bu sözlerde asıl anlatılmak istenen ise mecazi anlamdır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde böyle bir söz yer almamıştır?

- A) Ali Bey bu iş için açık kapı bıraktı ve beklemeye başladı.
B) İnsan, sabırlı olmalı; ne de olsa her gecenin bir sabahı vardı.
C) Keskin zekâlı bir insandı Melih Bey, herkese parmak ısırtırdı bazen.
D) Bu fitne tohumlarını ekenler, bizi birbirimize düşürmeye çalışıyor.
E) Ezgi'nin ağzı açık kalmıştı yapılanlar karşısında yine de heyecanını saklamaya çalışıyordu.

7. (I) Dünyada pürüzsüz ve pürtüksüz bir mutluluk var mıdır, bilemiyorum. (II) “Var” diyebilecek kaç kişi varsa o kadar da yalancı var herhâlde ya da yanılan, diye düşünüyorum. (III) Benim kafama hiç yatmıyor böyle bir mutluluk olabileceği. (IV) Bir de şu var: Eksik yanı olmayan hiçbir şey iyi değildir. (V) Tam olan yanı tamamlanan her şey bitiyor veya onun hazzı hissedilemez oluyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde somut anlamliken anlam genişlemesi yoluyla soyutlaşmış sözcük kullanılmıştır?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve III
D) III ve IV E) III ve V

8. Günümüzün genç nesillerinin Necip Fazıl’ı yeteri kadar okumadıkları kanaatindeyim.

Bu cümlede altı çizili bölümün söyleyiş özelliği aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Türkiye’nin kalbinde yarın önemli bir toplantı gerçekleşecek.
B) Yalova halkı şehirde gerçekleşen giyim fuarına çok ilgi gösterdi.
C) Eskiye kanepeden gıcırdama sesleri geliyordu.
D) Ünlü şair dün son yolculuğuna uğurlandı.
E) Gitmeyi çok istediği gezi için evden izin alamamış.

9. Bir ferdin yaptığı işte yüksek motivasyona sahip olması, o işi zorunluluk olarak değil de kendi tercihi olarak yapıyor olmasına bağlıdır. Gerçekten de deneylerde de kendi arzusuyla bir işi yapmaya yönelenlerde bu durum direkt gözlemlenmiştir.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle aşağıda verilen sözcükler eş anlamlılık ilişkisi yönüyle eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

- A) Birey B) Yetenek C) Güdülenme
D) Seçim E) Doğrudan

10. Aşağıdaki atasözlerinden hangisinde **karşıt (zıt) anlamlı sözcükler bir arada kullanılmamıştır?**

- A) İyi evlat babayı vezir, kötü evlat rezil eder.
B) Ucuz etin yahnisi yavan olur.
C) Aza kanaat etmeyen, çoğu hiç bulamaz.
D) Dost başa, düşman ayağa bakar.
E) Yazın başı pişenin, kışın aşı pişer.

11. I. Baharda tomurcuklar patlayıp çiçek açar.
II. Sessizliği akarsuyun şırıltısı bozuyordu.
III. Küçük çocuk arıların vızıltısından korkmuştu.
IV. Bizi sakın sakın dinleyen adam birden gürledi.
Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangileri gerçek anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) II ve IV

12. Veysel, günler geçti yaş altmış oldu
Döküldü yaprağım, güllerim soldu

Bu dizelerde söze mecaz anlam kazandırma yolu olarak aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) İnsandan doğaya deyim aktarmasına
B) Benzetmesiz aktarmayla oluşturulan ad aktarmasına
C) Doğadan insana yapılan deyim aktarmasına
D) İnsan dışı varlığın insanlaştırılarak teşhis yapılmasına
E) Sıkı şekil ve işlev benzerliğine dayanan yakıştırma

1. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi mecaz anlam içermez?

- A) Yuvayı yapan dişi kuştur.
- B) Bir ağaçta gül de biter diken de.
- C) Gönülsüz yenen aş, ya karın ağrıtır ya baş.
- D) Adam, adamdan korkmaz, utanır.
- E) Denize düşen, yılanı sarılır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tekrarlanan sözcükler arasında sesteşik ilişkisi vardır?

- A) Sınıftaki sıraların yarısı boştu.
Bu boş sözleri dinlemek istemiyorum.
- B) Artık dilim yandı, akıllandım.
Dil peyniri koyun sütünden yapılıp ve tuzsuz olur.
- C) Turnaların göç vakti geldi.
Komşumuz başka bir şehre göçtü.
- D) Kır atımı eyerleyin.
Dün akşama kadar odun kırdım.
- E) Kara kıtanın sıcakkanlı insanlarıyla tanıştık.
Bu alnımın yazısı ne karaymış.

3. Her şey ruhta ---- bence herkes tuval boyayabilir ama sanatçı ruhuna ---- başka bir şeydir.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilebilir?

- A) biliniyor - bürünmek
- B) oluşuyor - seslenmek
- C) yankılanıyor - bakmak
- D) çözülüyor - ulaşmak
- E) bitiyor - sahip olmak

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içinde verilen anlam özelliğini örnekleyen bir kullanım yoktur?

- A) Saatlerdir yürümekten yorgun düşmüşlerdi, dağın eteğine çadır kurup dinlenmeye karar verdiler. (Yakıştırmaca)
- B) Babam, bu şehirden uzaklaşmayı çok istemesine rağmen kırk yıllık hayat arkadaşını bırakıp da gidemedi. (Dolaylama)
- C) Mahallelinin her derdine koşan Bakkal İsmet Bey, son hastalığı atlatamayıp Hakk'ın rahmetine kavuşmuştu. (Güzel adlandırma)
- D) Teyzemin kalbinin kırılmasına çok üzümüş, olaydan sonra sabaha kadar uyuyamamıştım. (Duyu aktarması)
- E) Sanatçı, toplumun sorunlarını anlatan üç perdelik oyununda komedi unsurlarına oldukça fazla yer vermiş. (Terim)

5. I. Gök gürlemesine aldırmadan çamurlu yollarda saatlerce yürüdüm.
- II. Gece, bütün siyah elbiselerinden sıyrılmış gibi ışıltı ışıltı.
- III. Bir deniz kenarında rüzgârın fısıldadığı şarkıların dinleyerek yaşamak istiyorum.
- IV. Dağ evinde, yanan odunların çıtırtısı ninni gibi geldi, uyuyuverdi.
- V. Kucağındaki kedisiyle ağacın arkasına saklanan Nesrin'i, Minnoş'un mırıltısı ele verdi.

Yukarıda numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözlerden hangisi yansıma değildir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. Kimi zaman somut anlamlı bir sözcük, anlam genişlemesi yoluyla soyut anlam kazanabilir.

**Aşağıdakilerin hangisinde bu durumu örnek-
lendiren bir kullanım vardır?**

- A) Ruhunda gizli olan güzellikleri; insan karşısındaki duygulanmalarını bir tuval, bir fırça ve renkler aracılığıyla dışa vuruyor.
- B) Orta sıralardan bir asker yavaşça meydana geldi ve "Meydana çıkmak yürek işidir, kendine güvenen çıksın karşıma." diye bağırdı.
- C) Binicisiz bir at, şaşkın bakışlar arasında askerleri yararak, toz duman arasında ufuk çizgisine doğru koşarak dört nala gözden kayboldu.
- D) Cesaretini, kudretini bütün insanlara göstermeye çalışırken merhametli olman gerektiğini de sakın unutma.
- E) Köyde, bu dağ başında, insanlar aylarca şehre inebilmek, bir yabancı insan yüzü görebilmek için yolların açılmasını bekliyor.

7. İki kız, beden eğitimi derslerinde cezalı gibi bir köşede duruyorduk.

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "durmak" söz-
cüğü bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Köşeyi döner dönmez durdu, karşısında çocukluk arkadaşı vardı.
- B) Günlerdir pencerenin altında duruyor, vazgeçmeye niyeti yok.
- C) Önündeki bisikletli adam yere yuvarlanınca çarpmamak için durdu.
- D) Tarlalar suya doyduktan, meraklıları iyice ıslandıktan sonra yağmur durdu.
- E) Durduk yere ortaya bir söz atmaya sonra da kavga çıkarmaya bayılırdı.

8. I. Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı (Yansıma)
- II. Rastlamıştım duvarda bir şair arkadaşına (Ad aktarması)
- III. Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık (Mecaz anlamlilik)
- IV. Sönsün dedikçe yanan bir yangın yeridir kalbim. (Teşbih)
- V. Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar (Dolaylama)

Yukarıdaki numaralı dizelerden hangisinde, parantez içinde verilen kavramın örneği yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Soluk soluğa vardım eve, kan ter içindeydim, elbise-
I II

selerim toza toprağa bulanmıştı. Ocağın önünde oturmakta olan teyzem kaşlarını çatarak yerinden
III

kalktı, yanıma geldi. "Niye geciktin?" diye bağırdı. Ben daha ağzımı bile açmamıştım ki sırtımdan
IV

çuvalı aldı, yere fırlattı: Bütün gün bula bula bunu
V

mu buldun?

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde mecazlı bir söyleyiş yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. I. Hiç yoktan başını belaya soktun.
 II. Bilir bilmez her konuda konuşuyorsun.
 III. Hiç değilse bir telefon etseydin.
 IV. Durup dururken karıştırdın ortalığı.
 V. Yerli yersiz konuşmalarına anlam veremiyorum.

Yukarıda numaralanmış cümlelerde geçen altı çizili sözlerden hangileri birbirine anlamca en yakındır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
 D) II ve V E) IV ve V

2. Sen petek misali Veysel de arı
 İnleşiş beraber yapardık balı
 Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
 Ben babamı sen ustanı unutma

Âşık Veysel saziyla konuştuğu bu dizelerde “şiirle-ri”nin yerine altı çizili sözü kullanmıştır.

Bu söyleyiş için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sözcük, kendi anlamının dışında kullanılmıştır.
 B) Doğadan insana aktarma yapılmıştır.
 C) Kendisine bir şey benzetilen unsurdur.
 D) Açık istiare örneği oluşturur.
 E) Benzetmenin bir nitelik açısından zayıf unsurudur.

3. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözlerden hangisi hem gerçek hem mecaz anlamıyla düşünülebilir?**

- A) İşte, burada seninle yollarımız ayrılıyor.
 B) Park eden arabaların arasından kimse geçemiyordu.
 C) Bu konuda karar verirken vicdanınızın sesini dinleyin.
 D) Mevsim sonunda, elbise fiyatları oldukça düşer.
 E) Çocuklar oturup babalarının gelmesini bekledi.

4. • Sahipsiz olan memleketin batması haklıdır
 Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır
 • Batan güneş, beni de al
 Dönmem artık bu yerlere
 • İncinme dostunun doğru sözüne
 Doğru söz insana batar demişler
 • Kızıl kana batmış bembeyaz tenler
 Nice fidan yanıp gitmiş bu bağda
 • Batıyor bir gemi yolcуда feryat
 Terk etmiş fareler çoktan gemiyi

Bu dizelerde kullanılan “batmak” sözcüğünün anlamları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Zorlukla ilerlemek, yol almak
 B) Yıkılıp çökmek, yok olmak
 C) Rahatsız etmek, dokunmak
 D) Gurup etmek, ufkun arkasında kaybolmak
 E) Gark olmak, sıvının içine gömülmek

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde zıt anlamlı sözcüklere yer verilmemiştir?**

- A) Daha kötüler varsa eğer
 İyi görünür bazı kötüler
 B) Batıyor batmasına her güneş
 Lakin utanıyor doğmaya
 C) Bir perde var işte onu geçince
 Akıllıya deli derler orada
 D) Yalanı boyarlar rengine gerçeğin
 Göz gerek göre renkten öteyi
 E) Yaşamı acı bir şiirdir şairin
 Gerisi dipnottur meraklısına

6. Önde uzun bir kışın soldurduğu etekler
Sonra dönen dönerken inleyen tekerlekler
Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) “Etekler” sözcüğü yakıştırmaca örneğidir.
B) “Asıldı” sözcüğü mecaz anlamlıdır.
C) “Döner” sözcüğü gerçek anlamlıdır.
D) “Saçına” sözcüğü doğadan insana aktarılmıştır.
E) “İnleyen” ve “saçına” sözcüklerinin mecaz anlam kazanmasında kişileştirme ilgisinden yararlanılmıştır.

7. Yaşamımıza sonradan giren ve kendi öz adı olmayan nesneleri ya da kavramları adlandırmak için yakından tanıyıp bildiğimiz varlıkların adını onlara yakıştırırız ve o nesneyi adlandırırız. Bu yeni anlama yakıştırmaca (yan anlam) deriz. Yan anlam yoluyla adlandırılan nesne ile adını ödünç aldığı temel anlamlı nesne arasında çok sıkı bir şekil ya da işlev benzerliği bulunur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözü edilen anlam genişlemesinin örneği yoktur?

- A) Kestiğimiz narın dişleri kocaman kocamandı.
B) Kitabın bir yaprağının kopmuş olduğunu fark ettim.
C) Yaptığı hatalardan ağzı yanınca iyice akıllandı.
D) Ağrı Dağı’nın sırtlarına doğru tırmanmıştı dağcılar.
E) Derelerin yatağına konut inşa etmek çok yanlışlı.

8. Aşkın âşıklar öldürür
Aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur
Bana seni gerek seni

Yunus Emre’nin bir ilahisinden alınan bu dörtlüğün ikinci dizesinde aşağıdaki açıklamalardan hangisine uygun bir anlam olayı vardır?

- A) Benzetme amacı güdülmeden bir sözcük başka sözcüğün yerine kullanılmıştır.
B) Soyut bir kavram, somut bir kavrama benzetilerek somutlaştırılmıştır.
C) Benzeyen kavram söylenmeyip onun yerine benzetilen kavram kullanılmıştır.
D) Bir duyuya ait kavram, bir başka duyuya aktararak mecazlaştırılmıştır.
E) Benzeyen kavram söylenmiş, benzetilen kavram söylenmeden, onun bir özelliği söylenmiştir.

9. I. İnsan, karar vermeden önce etraflıca düşünmeli.
II. Bu sanatçımızın hayli renkli bir sesi vardı.
III. Böyle sıcak bir havada yaylada olmak vardı.
IV. İstanbullu Hoca, bir konuştu mu yer yerinden oynardı.
V. Çok sıcak bir gülümseme vardı yüzünde.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde “duyu aktarımı” şeklinde eğretilme yapılmıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) III ve V

1. Yârın dudağından getirilmiş
I

Bir katre alevdir bu karanfil
II III

Ruhum acısından bunu bildi
IV V

Ahmet Haşim'in *Karanfil* şiirinden alınan bu dizelerde yapılan teşbihin kendisine benzetilen ögesi numaralanmış yerlerden hangisinde verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. 9,5 milyon kilometrelik yol, bir ışık yılının karşılığıdır.
II. İçeriye giren ışığa gözlerim alışınca etrafımı görmeye başladım.
III. Tarihsel bilgilerin ışığından yararlanarak sosyolojik yorumlar yapabiliriz.

Bu cümlelerde kullanılan "ışık" sözcüğünün anlam özellikleri için aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğrudur?

I	II	III
A) Terim anlam	Gerçek anlam	Mecaz anlam
B) Gerçek anlam	Terim anlam	Mecaz anlam
C) Gerçek anlam	Yan anlam	Yan anlam
D) Yan anlam	Gerçek anlam	Terim anlam
E) Terim anlam	Gerçek anlam	Yakıştırmaca anlam

3. I. Ocakta yemek bir saatir kaynıyor.
II. Kırık kemikler kaynamıştır, alçıyı kolunuzdan çıkarabiliriz.
III. Bu cadde öğle saatlerinde insan kaynar âdeta.
IV. Öğrenciler, dersi yine kaynattı bugün.
V. Balığın denizde kaynadığı bir günün sabahında kıyıda açıldı.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde "kaynamak" sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

4. I. Ortalık ağarırken yorgun adımlarla konaktan çıktık.
II. Bu mülakatımızdan esaslı bir netice çıkmadı.
III. Çiçeği burnunda subay çıkar çıkmaz ben size bir emir eri bulurum.
IV. Yeni evimizden çıkıp eski evimize taşındık.
V. Bunu çocukluktan çıkıp kocaman adam olduktan sonra öğrenecek.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde "çıkmaq" sözcüğü "bir durumdan başka bir duruma geçmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Somut anlamlı sözcükler, anlam genişlemesi yoluyla soyut anlam kazanabilir.

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir kullanım vardır?

- A) Bu ağır yükten kurtulman için bir yol yok mu?
B) Kendi işimi size yaptırmam hiç doğru olmaz.
C) İnsan, insana yardım etmez mi hiç?
D) Susmayı değil konuşmayı öğretmeliyiz.
E) Ağır aksak giden araçlar, yolu tıkadı.

6.

I.	Elle kavramak, elde bulundurmak	Yengem vapura binerken elimi sıkı sıkı tuttu.
II.	Ele geçirmek, yakalamak	Ben ölümü kovaladım, tutamadım.
III.	Avlamak	Dalyan işletiyorum, tuttuğumuz balığı tekrar denize döküyoruz.
IV.	Kaplamak	Şu yağın kar bir tutsun, seyreyle sen ertesi gün çocukları.
V.	Bir yüzeyde görünür durumda olmak	Tabanı otuz, otuz beş metre kadar tutan bir eşkenar üçgen biçimindedir.

“Tut-” sözcüğünün yukarıda numaralanmış anlamlarından hangileri karşısındaki örnek cümle ile anlamca uyumlu olabilmesi için yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

7.

Halk, konsere beklenenden çok ilgi göstermiş, --- hiç bilet kalmamış,--- biletleri önceden almak gerekiyor; --- biz de başka zaman geliriz.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

- A) o hâlde – belki – bari
B) bu yüzden – demek ki – neyse
C) galiba – bu nedenle – üstelik
D) fakat – üstelik – o hâlde
E) sonuçta – çünkü – aksi hâlde

8.

Gerçekçi bir betimlemede tanıttığımız nesne, varlık ya da olayın ---- niteliklerinden çok ---- nitelikleri üzerinde durmalıyız.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki sözcüklerden hangileri getirilirse cümle “Betimlemede varlıkların ayırt edici özellikleri verilmelidir.” anlamı kazanır?

- A) özel – genel
B) bilinen – bilinmeyen
C) sıradan – kendine özgü
D) somut – soyut
E) görülen – görülmeyen

9.

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler anlamca birbirine en yakındır?

- A) Onunla dün görüştük tatile ne zaman gideceğimizi kararlaştırdık.
B) Onu karşısında görünce çok şaşırmış, iyice heyecanlanmıştı.
C) O gün işten erken çıkmış, hiç oyalanmadan hemen eve gitmiştik.
D) İlaçları içince biraz düzelir, yarına kadar da tamamen iyileşir.
E) Sabah biraz düşünceli görünüyordu, sıkıntılı bir hâli vardı.

1. I. Yol yürümekle, borç ödemekle tükenir.
II. Gök ağlamayınca yer gülmez.
III. Çürük tahta, çivi tutmaz.
IV. Kaynayan kazan, kapak tutmaz.
V. Meyveli ağacı taşlarlar.

Numaralanmış atasözlerinin hangilerinde “kinaye” yoktur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) III ve IV E) IV ve V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecazımürsel (ad aktarması) yoktur?

- A) Daha on sekizinde millî takıma seçilmesi yeteneğini gösteriyordu.
B) Memleketim ne zamandır hasrettir güzel günlere, nişanlara düşünlere.
C) Senin hayalinle dolduruyorum her yanıma, hasretin yaksa da canımı.
D) Kılıç korur, kalem korur bir vatani; pek severiz onları tutanı.
E) Güç bela bir bilek aldım gişeden, yolculuk başladı Haydarpaşa'dan.

3. Çolak Salih, birçok savaşa katılmış, bu arada sağ kolunu yitirmiştir. Terhis olunca Akşehir'e döner. Ancak kimse ona gazi gözüyle bakmaz.

Bu parçadaki altı çizili sözde meydana gelen anlam olayı aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılır?

- A) Somutun soyutlaşması
B) Duyu aktarımı
C) İstiare
D) Deyim aktarması
E) Kinaye

4. Bir gün bir yarımada'nın burnuna oturmuş
I
bir yunusun sırtında
II

önümden geçen denizkızını dinlemiştim öyle ılık,
III

öyle tatlı idi ki şarkısı
IV

hırçın deniz bile yatıştırmıştı hemen
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi “yakıştırmaca” yoluyla yan anlam kazanmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Mustafa Kutlu ve eserleri üzerine (hakkında) bugüne kadar yüzlerce makale, çeşitli dergilerde hazırlanmış (ortaya koyulmuş) onlarca dosya, bir arma-

II
ğan ve üç tetkik (inceleme) yayımlanmıştır. Bu,

III
edebiyat tarihimizde kendisi hayattayken bir edebiyatçıya karşı (muhalif olarak) nadir görülen bir
IV

kadirşinaslık (değerbilirlik) örneği olarak dikkat
V

çekmektedir.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdakilerin hangisinde yansımadan türeyen bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Geceleyin fırtına yerini, ıslıl ıslıl bir gökyüzüne bıraktı.
B) Çalgıcının oğlu, zilli, kocaman bir tefle ortaya fırladı.
C) Bölgemizde oluşacak bir zelzele diğer fayları tetikleyebilir.
D) Ben o zamanlar çok uçarı bir çocuktum.
E) Geminin yolcuları sarsıntılardan oldukça rahatsız olmuştu.

7. Her ay aldığı yakıtın ücretini benzin istasyonuna toplu hâlde ödeyip fişini alır.

Bu cümledeki altı çizili sözde aşağıdaki anlam olaylarından hangisi vardır?

- A) Dolaylama
- B) Deyim aktarması
- C) Güzel adlandırma
- D) Somutlama
- E) Ad aktarması

8. Yeni bir şiir yazdıktan sonra onu bir kenara bırak, demlensin. Aradan belli bir zaman geçtikten sonra onu tekrar gözden geçir. Kıvamını bulunca eserini insanlarla paylaşabilirsin artık.

Bu parçada altı çizili sözcüklerle anlatılmak istenen sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Yapıt oluşturulduktan sonra uzun bir süre yeni bir yapıt oluşturulmaması - Yazarın yapıtını gönül rahatlığıyla yayıma göndermesi
- B) Birikimlerin aktarılması - Yeterli eklemelerin yapılması
- C) Yapıtla ilgili olumlu ve olumsuz eleştirilerin tamamlanması - Yapıtın tekrar tekrar gözden geçirilmesi
- D) Yapıtın oluşumundan sonra yeteri kadar bir zaman geçmesi - Yapıtın ideal şekline ulaşması
- E) Kâğıda aktarılanların düzenlenmesi - Fazlalıkların ayıklanması

9. Çocukluğumda bir gün babamın boynuna sarılmak, ondan af dilemek, ağlamak için önüne zor geçebildiğim bir istek duymuştum ----

Bu cümle aşağıdakilerden hangisi ile sürdürülürse sözü söyleyenin "hayal kırıklığına uğradığını" gösterir?

- A) ama kendimi zor da olsa tutabilmişim.
- B) sonunda gidip pişman olduğumu söyledim.
- C) fakat dayanamayıp ağladım.
- D) oysa o, çoktan kitabına dalmıştı.
- E) hemen gidip boynuna sarıldım.

10. I. Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak:

"Ben de seni bekliyordum zaten." Ahmet Ümit

- II. Süre tanımak, acele etmemek:

"Bu ikramın sebebini anlamak için telaşsız bekledi." Nazım Hikmet

- III. Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek:

"Recep de kahvenin içinde kapı açık olarak yattı ve karpuzları bekledi." Burhan Felek

- IV. Ummak:

"Nikâhtan bu kadar keramet bekleme!" Peyami Safa

- V. Oyalanmak:

"Yarım saat bu tahta iskelede şu güvercinliğin içinde beklerim." Hüseyin Rahmi Gürpınar

Aşağıdakilerden hangisi "beklemek" fiilinin bu cümlelerdeki anlamlarından birine örnek oluşturmaz?

- A) Ahi Şerafettin'in türbesini asırlarca Greko-Romen aslanlar bir nöbetçi gibi bekler.
- B) Bekleyeceğiz, gazilere söyle, ben yukarı gelinceye kadar ateş etmesinler.
- C) Eylülün yirmisinde Sivrihisar'ın elimize düşmesini bekliyorduk.
- D) Ben de o muayene odasının ve nice muayene odalarının önünde senelerce bekledim.
- E) Ticarete atılırken onları bekleyen sürprizlerden haberleri yoktu.

1. Yaşanacak en iyi şehirler listesinde hep üst sıralarda yer alan Vancouver'da binaların dağ, orman ve deniz manzarasını görecektir şekilde inşa edilmesine özel önem veriliyor. Yeşil alanların sağlık açısından ve psikolojik olarak sağaltıcı etkisi biliniyor.

Bu cümledeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Hafifletici bir sebebin yoksa alacağın ceza sandığından daha ağır olabilir.
- B) Bardakların yapımı aşamasında kullanılan özel bir madde camın üzerinde saydamlaştırılıyordu.
- C) Türkiye'de bulunmayan bu bitkinin tedavi edici etkisiyle bu hastalıktan kurtulacağımı söylemişti.
- D) Bizim kültürümüzde dostu saygısızlık, dosttan çok saygısızın değerini azaltır.
- E) Ne olurdu, başkalarına ettiğin iltifatların bir parçasıyla onun da gönlünü yumuşatsaydın?

2. **Aşağıdakilerden hangisinde bir benzetme yapılmamıştır?**

- A) Seviyorsun hayır deme
Gözler kalbin aynasıdır
- B) Aşklar uçup gitmiş olmalı bir yazla
Halay çeken kızlar misali kol kola
- C) Başıma düşmüş sevda ağı
Bir başıma tenhalarda kayboldum
- D) Ayrılıkla başım belada
Gözlerini çevir gözlerime
- E) Şiir gibi roman gibi
Okuyorum bak aşkını

3. Ali "sözcükte çok anlamlılık" konusunda hazırladığı bir ödev için öncelikle "oturmak" fiilinin cümleye kattığı farklı anlamları sözlükte aşağıdaki şekilde bulmuştur:

oturmak

- 1. Uygun gelmek, ölçüleri tam olmak:
"Ütüsüz ve beli oturmamış pantolonunu çekti."
Tarkan Buğra
- 2. Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek:
"Aynı semtte oturdukları için komşu da sayılırlar." Burhan Felek
- 3. Hiçbir iş yapmadan boş vakit geçirmek, boş durmak:
"Böyle oturacağınıza çalışsanız olmaz mı?"
- 4. Toprak veya yapı çökmek, aşağı inmek:
"Temelin bu tarafı on santim oturmuş."
- 5. Biriyle beraber yaşamak:
"O günden beri enişte beyle oturuyorum." - Sermet Muhtar Alus
- 6. Herhangi bir durumda belli bir süre kalmak:
"Arif gibi bir adamla çene yarışına girmek istememekle beraber susup oturamazdı." Memduh Şevket Esendal

Daha sonra bu fiilin kullanımıyla ilgili olarak edebî metinlerde kendi bulduğu örnekleri de aşağıdaki gibi listelemiştir:

- I. Benim yârim yaylalarda oturur / Ak ellerin soğuk suya batırır. (Türkü)
- II. Bu harp işinde kazanmaktadır çalışmış olan / Çalışmayıp oturandır gebertilen, boğulan (Mehmet Akif)
- III. Deniz tarafındaki son sıraya oturdum. (Yusuf Ziya Ortaç)
- IV. Ön duvar oturmuş, bu binanın çökmesi yakındır. (Celal E. Arseven)
- V. Bu popüler sahne adamları ancak kıymetleri sağlam ve oturmuş bir cemiyetin mahsulü olabilir. (Samiha Ayverdi)

Buna göre Ali, "oturmak" fiilinin numaralanmış cümlelerdeki anlamlarından hangisini sözlükte tespit edememiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Konu, şairin niçin şiir yazdığı olunca biraz durmak gerekir. (II) Şairler kendisine sorulacak soruları şiirlerinde yanıtlamaya çalışır. (III) O nedenle söyleşiler genellikle şairlerin yanıtlarını vermeye çalıştıkları soruların yenilenmesi biçiminde olur. (IV) Bazen güncellemeye de yenilemeye de yinelenmeye de gereksinim duyulması olağandır. (V) Açıkçası kamusallaşmış bilgilerin güncellenmesi, yaşamını şiirden ayırmayan şairler için gereklidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde “halkın bütününe ulaşmış olan” anlamında bir sözcük vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. “Güvenlik güçleri insanları telefonla dolandıran suçluları adalete teslim etti.” cümlesinde “adalet” sözcüğüyle adaleti sağlayan kişi ve kurumlar kast edilmiştir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde buna benzer bir anlatım vardır?

- A) Salondaki herkes az sonra sahneye çıkacak ünlü sanatçıyı bekliyordu.
B) Koltuk sevdası yüzünden dostlarına karşı bile kırıcı olmaya başlamıştı.
C) İyi bir hatip, canlı ve içten bir üslup kullanmalıdır.
D) Popüler kitaplardan gençlerin dil ve edebiyat zevki alabilmeleri güç.
E) Bir eleştiri yazısında ortaya atılan düşünceler kitaptan örneklerle desteklenmelidir.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde insana ait bir özellik doğaya aktarılmamıştır?**

- A) Yorgun sarı yapraklar, sonbaharı haber verir bizlere.
B) Tilki, nice diller dökerek sonunda kandırdı kargayı.
C) Akşam kızılığında sisler gibi yine tutmuş sahilleri eylül.
D) Mahalle kültürünün yaygın olduğu şehirler daha güvenlidir.
E) Bu kalpsiz dünyayı sevebilmek için çok gayret ettim.

7. Benim acım acıların beyidir
I

Canıma bir doru kısrakla gelir

Öfkeyi sabırda eritir

II

Umut yer

III

Suyunu gözümde içer her zaman

IV

Dağlar of dağlar

V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerin hangisi benzetme unsurlarından biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V